

UNKARILAISEN ELOKUVAN SARJA

Teatteri Union
Siltavuorenranta 18
Helsinki

Balassi-instituutti
Unkarin kulttuuri-
ja tiedekeskus, Helsinki

Vapaa pääsy

SYKSY 2016

SUOMI-UNKARI SEURA
FINN - MAGYAR TÁRSASÁG

Unkarilaisen elokuvan sarja jatkuu syksyllä uudessa paikassa Teatteri Unionissa Pitkänsillan tuntumassa. Nähtävät viisi elokuvaa liittyvät vuoteen 1956 tai heijastavat kukistetun kansannousun vaikutuksia. Esityksiin on saatu tukea kansannousun 60. muistovuoden toimikunnalta.

La 12.11. klo 14.00 Károly Makk: LOVE (Szerelem, 1970)
Su 13.11. klo 14.00 Pál Sándor: DANIELIN MATKA (Szerencsés Dániel, 1982)
La 19.11. klo 14.00 Péter Gothár: TIME STANDS STILL (Megáll az idő, 1982)
Su 27.11. klo 14.00 István Szabó: ISÁN VARJOSSA (Apa, 1966)
La 3.12. klo 14.00 Zoltán Fábri: TWENTY HOURS (Húsz óra, 1965)

La 12.11. klo 14.00

Károly Makk: LOVE (Szerelem, 1970)

Käsikirjoitus: Tibor Déry novelleistaan Két asszony ja Szerelem; kuvaus: János Tóth; musiikki: András Mihály. Pääosissa: Lili Darvas (vanha nainen), Mari Törőcsik (Luca), Iván Darvas (János). Kesto 87 min. M-v. Engl. teksti.

Tibor Déryn kahteen novelliin ('Kaksi naista' ja 'Rakkaus') perustuvaa elokuvaa on sanottu parhaaksi unkarilaiseksi rakkauselokuvaksi. Nainen, jonka mies on 50-luvun poliittinen vanki, käy sairasta anoppiaan tapaamassa ja uskottelee tälle pojan olevan filmaamassa Amerikassa. Elokuvassa asettuvat vastakkain vanhan naisen maailma eli sotaa edeltävä rauhan aika ja valheille perustuva nykyisyys. Se tavoittaa hyvin kauden pelon ja epävarmuuden ilmapiirin, viittaamatta suoraan ajankohtaan. Kansannousu oli vielä elokuvan tekoaikana tabu. Pääosissa upeat Mari Törőcsik, Iván Darvas ja Lili Darvas. – Kirjailija Tibor Déry oli vangittu vuoden 1956 kannanotoistaan yhdeksäksi vuodeksi, ja näyttelijä Iván Darvas oli kansannousun jälkeen kaksi vuotta vangittuna ja pääsi teatterin lavalle vasta vuonna 1963. Novelli 'Rakkaus' on ilmestynyt Hannu Launosen suomentamana novellantologiassa Maailma uutena (SKS, 1973.)

Su 13.11. klo 14.00

Pál Sándor: DANIELIN MATKA (Szerencsés Dániel, 1982)

Käsikirjoitus: Zsuzsa Tóth, András Mezein novellista; kuvaus: Elemér Ragályi; leikkaus: Éva Karmentő; musiikki: György Selmeczi lavastus: Attila Kovács; puvut: Györgyi Szakács. Pääosissa: Péter Rudolf (Dániel), Ági Margitai (äiti, rouva Szerencsés), Tamás Major (isoisä), Sándor Zsótér (Gyuri Angeli), Gyula Bodrogi (Gyurin isä), Mari Törőcsik, Dezső Garas, Kati Szerb, András Kern Kesto 87 min. Väri. Suom. teksti.

Tyylitelty elokuva sijoittuu kansannousun vuoteen 1956. Päähenkilö, 16-vuotias Dániel matkaa täyteen ahdetussa junassa kohti rajaa ja länttä. Dani lähtee Amerikkaan aikovan rakkautensa perässä, Gyurin ajaa karkuun aseelliseen taisteluun osallistuminen. Raja-aseman majapaikassa maasta pois haluavat odottavat kuljetusta. Yöllisen "danse macabren" jälkeen kaikki nousevat kuorma-auton lavalle, vain Dániel nousee Budapestin junaan. Hotellin mikromaailma ja läheinen autokorjaamo tarjoavat puitteet erilaisten ihmiskohtaloiden esittelyyn: lähtijöillä on poliittiset tai henkilökohtaiset syynsä ja korjaamossa törmätään pelätyn turvallisuuspoliisin mieheen. Filmi loppuu äänettömään huutoon.

La 19.11. klo 14.00

Péter Gothár: TIME STANDS STILL (Megáll az idő, 1982)

Käsikirjoitus: Péter Gothár ja Géza Bereményi, jälkimmäisen tekstistä;
kuvaus: Lajos Koltai; musiikki: György Selmeczi, mm. Elvis Presley,
Paul Anka; lavastus: Antal Varga; puvut: Gizella Koppány
Pääosissa: István Znamenák (Dini), Henrik Pauer (Gábor), Anikó Iván
(Magda), Péter Gálffy ('Vilma'), Sándor Sóth (Pierre), Pál Hetényi (isä), Ági
Kakassy (äiti), Lajos Óze, József Króner, Mária Ronyecz, Tamás Jordán
Kesto 103 min. Väri. Engl. tekstit.

Vuosi 1956 on konkreettisesti mukana vain elokuvan johdannossa, missä isä pakenee länteen kansannousun viimeisinä päivinä jättäen vaimon ja kaksi poikaansa. Vuonna 1963 lapset ovat jo teini-ikäisiä, Dini lukiolainen ja Gábor valmistautuu lääketieteelliseen. Äidillään on jo uusi elämäkumppani. Dini on pihkassa Magdaan ja ihailee kovanaamaista Pierreä. Kun Pierre saa potkut lukiosta, lähtee kolmikko varastetulla autolla kohti rajaa. Visuaalisestikin vahva elokuva herättää henkiin Unkarin 60-luvun tanssikouluineen, elviksineen ja paul ankoineen. Hengästyttävän nuoruuden ja itsensä etsinnän takana on aistittavissa kansannoususta ja pakolaisuudesta vaikenemaan joutuneen ruhjotun sukupolven traumat. Henkilökohtaisen elämän vapautumisen hintana oli ollut, ettei politiikassa ja historiassa kyseenalaisteta valta puolueen näkemyksiä.

Su 27.11. klo 14.00

István Szabó: ISÄN VARJOSSA (Apa, 1966)

Käsikirjoitus: István Szabó ja János Herskó; kuvaus Sándor Sára;
leikkaus János Rózsa; musiikki János Gonda, mm. Gustav Mahlerin
1. sinfonia; runot Attila József
Pääosissa: András Bálint (Bence Takó), Daniel Erdélyi (poika pienenä),
Miklós Gábor (isä), Klári Tolnay (äiti), Kati Súlyom (Anni)
Kesto 98 min. M-v. Suom. tekstit.

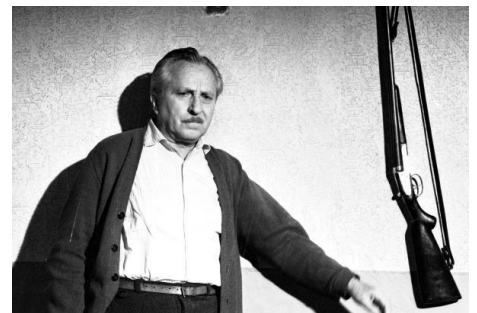

Hienovireinen toden ja kuvitelmat limittävä elokuva on ohjaajan tulkinta oman, sodan aikana lapsuutensa eläneen ja 50-luvulla aikuistuneen sukupolvensa kokemuksista. Elokuvan alkupuolella poika on vielä koululainen, joka säilyttää aarteina isän tavaroita ja luo identiteettiään sankari-isän poikana. Jälkiosassa nuorimies (András Bálint, Szabón elokuvien herkkyyden henkilöitymä) jatkaa etsintää, johon liittyy jo laajemmin olemassaolon ja ikäpolven kokemusten pohdintaa. Takó oli luonut sankarillista menneisyyttä, tyttöystävä Anni taas kertoo halunneensa irti juutalaisesta taustastaan, olla kuten muutkin unkarilaiset. Opiskelijat ovat statisteina sodasta kertovassa elokuvassa. Juutalaista tai hetkeä myöhemmin unkarilaisnatsia, nuoliristiläistä, näyttelemisen on Takólle hätkähdyttävä rooli, kun taas tyttöystävälle Annille järkyttävän totta: tämän vanhemmat tapettiin keskitysleirillä. – Saman sukupolven tuntoja kuvaavat myös elokuvat *Elämme unelmien aikaa* ja *Rakkauselokuva*. Myöhemmän trilogian aloittanut *Mefisto*, analyysi taiteilijan ja vallan suhteesta, palkittiin Oscarilla.

La 3.12. klo 14.00

Zoltán Fábri: TWENTY HOURS (Húsz óra, 1965)

Käsikirjoitus Zoltán Fábri, Miklós Köllő ja Yvette Bíró, Ferenc Sántan
romaanista; kuvaus György Illés; lavastus József Romvári
Pääosissa: Antal Páger (puheenjohtaja Jóska), Emil Keres (reportteri),
János Görbe (Anti Balogh), Ádám Szirtes (Béni Kocsis), György László
(Sándor Varga), Lajos Óze (Kiskovács), Károly Kovács, Gyula Bodrogi
Kesto 109 min. M-v. Engl. tekstit.

Pienestä karusellista tunnettu Zoltán Fábri on välittänyt monissa kirjallisuuteen perustuissa elokuvissaan humaania näkökulmaa maailmaan, diktatureihin ja ihmiseloon. Aikansa menestysromaanin, Ferenc Sántan '20 tuntia' kuvaa unkarilaista kylää kahdenkymmenen vuoden ajalta. Fábriin elokuvassa jokaisella henkilöillä on oma moraalinen osatotuutensa. Neljä entistä maatyöläistä lähtee mukaan maareformiin vuonna 1945. Jóskasta tulee osuuskunnan puheenjohtaja, Vargasta puoluesihteerin ja salaisen poliisin jäsen, joka on 50-luvulla vähällä ampua puolueesta eroavan entisen ystävänsä Antin. Jóska erotuttaa Kiskovácsin yliopistosta ja usuttaa 1956 ihmiset Vargaa vastaan. Aikatasoja yhdistävässä, monikerroksisessa ja kommentoivaa kerrontaa käyttävässä elokuvassa tapahtumia selvittää 20 tunniksi 1965 kylään saapuva reportteri. Vuosien haavat säilyvät ihmisten miellissä. – Tibor Hirsch kirjoittaa, ettei Kádárin 'pehmeää diktatuuria' ole koskaan kuvattu näin yksiselitteisen allegorian keinoin. Elokuvan absoluuttinen positiivinen sankari, puheenjohtaja Jóskan hahmo, on suoraan samaistettavissa itseensä ensimmäiseen sihteerin János Kádáriin.

- Marjatta Manni-Hämäläinen